

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”, Cluj-Napoca
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ

Școala doctorală „Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran”

Structura misionară a Bisericii în dimensiunea ei sacramentală

REZUMAT TEZĂ DOCTORAT

Prof. Îndrumător:
Pr. prof. univ. dr. Valer BEL

Doctorand:
Pr. Mihai-Valentin RACOLȚA

Cluj-Napoca
2018

CUPRINS

INTRODUCERE ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

I. ACTE CONSTITUTIVE PENTRU BISERICĂ ÎN ACTIVITATEA MÂNTUITORULUI IISUS HRISTOS..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

I. 1. Botezul Domnului Hristos .....Error! Bookmark not defined.

I. 2. Ispitirea .....Error! Bookmark not defined.

I. 3. Trimiterea Fiului de către Tatăl.....Error! Bookmark not defined.

I. 4. Propovăduirea .....Error! Bookmark not defined.

I. 5. Chemarea Apostolilor .....Error! Bookmark not defined.

I. 6. Instituirea Sfintelor Taine.....Error! Bookmark not defined.

I. 6. 1. Sfânta Taină a Botezului.....**Error! Bookmark not defined.**

I. 6. 2. Sfânta Taină a Mirungerii .....**Error! Bookmark not defined.**

I. 6. 3. Sfânta Taină a Euharistiei .....**Error! Bookmark not defined.**

I. 6. 4. Sfânta Taină a Pocăinței .....**Error! Bookmark not defined.**

I. 6. 5. Sfânta Taină a Maslului .....**Error! Bookmark not defined.**

I. 6. 6. Sfânta Taină a Nunții.....**Error! Bookmark not defined.**

I. 6. 7. Sfânta Taină a Preoției.....**Error! Bookmark not defined.**

I. 7. Crucea.....Error! Bookmark not defined.

I. 8. Învierea, trimiterea la toate neamurile și Înălțarea .....Error! Bookmark not defined.

I. 9. Concluzii .....Error! Bookmark not defined.

II. ÎNTEMEIEREA BISERICII ȘI ÎNCEPUTUL MISIUNII CREȘTINE.....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

II. 1. Pogorârea Sfântului Duh și întemeierea Bisericii .....Error! Bookmark not defined.

II. 2. Biserica în iconomia mântuirii.....Error! Bookmark not defined.

II. 3. Vocația misionară a Bisericii .....Error! Bookmark not defined.

II. 4. Caracterul eclesiologic al misiunii creștine .....Error! Bookmark not defined.

II. 5. Concluzii.....Error! Bookmark not defined.

III. SFINTELE TAINE CA DAR, MISIUNE ȘI MĂRTURIE CREȘTINĂ ÎN LUME ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

III. 1. Preambul.....Error! Bookmark not defined.

III. 1. 1 Numărul Sfintelor Taine .....**Error! Bookmark not defined.**

III. 1. 2. Necesitatea Sfintelor Taine.....**Error! Bookmark not defined.**

III. 2. TAINILE ÎNCORPORĂRII ȘI CREȘTERII ÎN HRISTOS ȘI BISERICĂERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

- III. 2. 1. Taina Botezului**.....Error! Bookmark not defined.
II. 2. 1. 1. Eliberarea de păcat și nașterea la viața cea nouă în Hristos .....**Error! Bookmark not defined.**
II. 2. 1. 2. Botezul ca intrare în Biserică .....**Error! Bookmark not defined.**
II. 2. 1. 3. Necesitatea Botezului copiilor .....**Error! Bookmark not defined.**

III. 2. 2. Taina Mirungerii spre întărirea și creșterea .....Error! Bookmark not defined.

- în viața în Hristos** .....Error! Bookmark not defined.
III. 2. 2. 1. Dezvoltarea darurilor spre slujire.....**Error! Bookmark not defined.**
III. 2. 2. 2. Taina Preoției Împăratești. Vocația misionară a mirenilor. ....**Error! Bookmark not defined.**

- III. 2. 3. Taina Euharistiei**.....Error! Bookmark not defined.
III. 2. 3. 1. Prezența personală reală a lui Hristos în Sfânta Euharistie .....**Error! Bookmark not defined.**
III. 2. 3. 2. Taina unirii depline cu Hristos .....**Error! Bookmark not defined.**
III. 2. 3. 3. Unitate în iubire și mărturisire.....**Error! Bookmark not defined.**
III. 2. 3. 4. Unitate în Sfânta Euharistie .....**Error! Bookmark not defined.**
III. 2. 3. 5. Sfânta Liturghie, pregătire și trimitere în misiune, sau liturghia după Liturghie**Error! Bookmark not defined.**

III. 2. 4. Concluzii .....Error! Bookmark not defined.

III. 3. TAINILE RESTAURATOARE ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

- III. 3. 1. Taina Pocăinței** .....Error! Bookmark not defined.
III. 3. 1. 1. Taina îndrumării spirituale. ....**Error! Bookmark not defined.**
III. 3. 1. 2. Taina refacerii comuniunii eclesiale cu Hristos .....**Error! Bookmark not defined.**

- III. 3. 2. Taina Maslului** .....Error! Bookmark not defined.
III. 3. 2. 1. Taina vindecării sufletești și trupești.....**Error! Bookmark not defined.**
III. 3. 2. 2. Taina vindecării Trupului eclesial.....**Error! Bookmark not defined.**

III. 3. 3. Concluzii.....Error! Bookmark not defined.

III. 4. TAINILE PENTRU SLUJIRI SPECIALE..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

- III. 4. 1. Taina Nunții**.....Error! Bookmark not defined.
III. 4. 1. 1. Taina comuniunii și împlinirii reciproce.....**Error! Bookmark not defined.**
III. 4. 1. 1. 1. Sfânta Taină a Nunții, icoană concretă a legăturii dintre Hristos și Biserică .....**Error! Bookmark not defined.**
III. 4. 1. 2. Familia, matricea generatoare a unei vieți noi .....**Error! Bookmark not defined.**

- III. 4. 2. Taina Hirotoniei**.....Error! Bookmark not defined.
III. 4. 2. 1. Taina continuării întreitei Slujiri a lui Hristos .....**Error! Bookmark not defined.**
III. 4. 2. 2. Taina edificării trupului Tainic al lui Hristos .....**Error! Bookmark not defined.**

III. 4. 3. Concluzii.....Error! Bookmark not defined.

Cuvinte cheie: Misiune, Biserică, cult, Sfintele Taine, instituire divină, structură sacramentală, structură misionară, preoție.

Trimis în lume, Mântuitorul Iisus Hristos a îndeplinit o întreită slujire: de profet-învățător, arhieru și împărat. Ca profet învață, aducând revelarea desăvârșită a lui Dumnezeu a voii și lucrării Lui mântuitoare (Ioan 1, 17-18; 5, 20). Ca arhieru, reface comuniunea omului cu Dumnezeu, împăcând prin jertfa Sa supremă pe Dumnezeu cu omul (Evrei 10, 12). Ca împărat, biruiește puterile răului și conduce pe om spre ținta sa finală și adevărată, comuniunea vieții veșnice cu Dumnezeu în Împărăția Sa (Matei 28, 18; Ioan 13, 3; 17, 2). Persoana Mântuitorului Iisus Hristos fiind nedespărțită de lucrarea Lui mântuitoare, El își continuă întreita Sa slujire în Biserică până la sfârșitul veacurilor în structurile pe care El Însuși le-a întemeiat (Matei 28, 20). Prin aceasta El conduce lumea la învingerea morții universale, ridicând creația din stricăciune și din moartea pe care o produce despărțirea ei de izvorul vieții care este Dumnezeu, spre participarea ei la viața lui Dumnezeu, într-o relație de iubire netrecătoare cu El. „Căci El trebuie să împărătească până ce-Și va pune pe toți vrăjmașii sub picioarele Sale. Cel din urmă vrăjmaș care va fi nimic este moartea. Iar când toate-I vor fi supuse Lui, atunci și Fiul I se va supune Celui Care I le-a supus Lui toate pentru ca Dumnezeu să fie totul întru toate” (1 Corinteni 15, 25-26, 28).

Învățătura Mântuitorul nostru Iisus Hristos arată adevăratul drum de desăvârșire al umanității. Orice progres a făcut omenirea în direcția adevăratei ei desăvârșiri spirituale, a adevăratei actualizări a umanului, l-a făcut pe drumul și spre ținta indicată de El¹. Domnul Hristos afirmă despre Sine că este „calea adevărul și viața” (Ioan 14, 6). Viața și activitatea pământească a Mântuitorului Iisus Hristos este paradigmă vieții noastre, calea spre împlinirea scopului vieții noastre, îndumnezeirea, atingerea asemănării cu Dumnezeu.

Această operă de mântuire, realizată de Domnul Hristos prin întreia Sa slujire, este perpetuată în Biserică. Vocația ei misionară, chemarea misionară a Bisericii vine din conștiința că toți oamenii trebuie mântuiți și că ea este singurul garant al mesajului mântuitor lăsat lumii de Hristos.

---

¹ Pr. Prof. Dumitru STĂNILAOE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, III, ediția a IV-a Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe, București 2010, p. 121.

Într-o definiție cuprinzătoare, misiunea creștină este o chemare mântuitoare adresată celor din afara Bisericii și vizează schimbarea și înnoirea omului și a lumii în așteptarea activă a înnoirii ultime în Împărăția lui Dumnezeu, a cărei pregustare o avem în Biserică. De aceea, misiunea Bisericii s-a angajat de la început în aceste două mari direcții: propovăduirea Evangheliei în vederea convertirii popoarelor și misiunea internă prin care Biserica s-a preocupat de cei botezați, organizând viața liturgică și socială a comunității creștine. Biserica apare astfel atât ca o comunitate euharistică, care se adună să comemoreze faptele lui Dumnezeu din istoria mântuirii, cât și ca o comunitate apostolică misionară, care are conștiința unei trimiteri speciale la cei necredincioși. Astăzi se face o legătură mai organică între misiunea externă și misiunea internă, deoarece Biserica este trimisă în lume, iar <<lumea>> se poate găsi atât în spațiul care nu a fost niciodată creștin, cât și în structurile moderne ale societății secularizate.

În această perspectivă, componente esențiale ale misiunii creștine, conform mării porunci misionare de la sfârșitul Evangheliei de la Matei (28, 19-20) sunt: evanghelizarea, „mergeți și învățați toate neamurile”, încorporarea sacramentală în trupul eclesial al lui Hristos, în care participăm la viața lui Dumnezeu - Sfânta Treime, „botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”, și îndemnul de a stărua în dreapta credință (1 Timotei 1, 10), în sfințenie, mărturie și slujire, „învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă”.

În viziunea ortodoxă, misiunea creștină nu se reduce la simpla vestire a cuvântului lui Dumnezeu, ci vizează încorporarea și creșterea oamenilor ca membri ai Bisericii-Trupul lui Hristos, până la „măsura vârstei plinătății Lui” (Efeseni 4,13). Persoana umană poate ajunge la îndumnezeire numai în comuniune cu Persoanele Sfintei Treimi, dar și în comuniune cu semenii. Iar mediul particular de manifestare al comuniunii cu Persoanele divine este Sfânta Biserică, locul colaborării cu harul divin necreat, împărtășit prin Sfintele Taine. „Biserica și Sfintele Taine sunt într-o interdependență: Biserica săvârșește Tainele, Tainele nu au efect mântuitor decât în Biserică, Biserica are drept exclusiv asupra Tainelor”².

Despre importanța Sfintelor Taine în viața noastră, Sfântul Nicolae Cabasila spune: „Într-adevăr, nu există nici o binefacere, una singură măcar, din cele pe care Dumnezeu le-a împărțit celor împăcați cu El, fără ca aceasta să nu fi venit prin mijlocirea Celui ce singur S-a făcut Mijlocitor între Dumnezeu și om. Dar, pe Acest Mijlocitor nu-L putem găsi, nici nu

---

² Pr. Asist. Univ. Dr. Mihai BURLACU, *Unitatea Bisericii reflectată de Sfintele Taine*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologice-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.

putem ajunge în legătură cu El și nici nu ne putem împărtăși din darurile Lui, decât pe calea Sfintelor Taine. Căci Tainele sunt acelea care ne înrudesc sângele nostru cu al Mântuitorului și ne fac părtași la patimile și darurile pe care ni le-a adus prin întrupare”³.

Obiectivul principal al lucrării este de a evidenția lucrarea misionară a Bisericii prin Sfintele Taine sau, altfel spus, rolul Sfintelor Taine în misiunea Bisericii. Pentru aceasta se va marca mai întâi, cu mai multă claritate corespondențele dintre momentele, actele din viața pământească a Mântuitorului Iisus Hristos și activitatea / structura misionară a Bisericii. Se arată faptul că Biserica este misionară în însăși structura ei.

Întemeierea Bisericii ca finalizare a lucrării mântuitoare a lui Hristos, prin Pogorârea Duhului Sfânt și inaugurarea misiunii creștine evidențiază faptul că Biserica și misiunea sunt legate indisolubil, arătând că activitatea Domnului nostru Iisus Hristos se continuă în Biserică și este model activității misionare a Bisericii în misiunea sa de conducere a membrilor ei înspre scopul lor final, ultim și invariabil, îndumnezeirea.

Credința Bisericii este lucrătoare în slujbele ei, mai ales în Sfintele Taine. Fără credință, ritualurile ei devin forme goale, dar și credința fără exteriorizarea prin cult, se atrofiază, nici un demers religios nu poate fi posibil fără credință. Cultul Bisericii are sens doar în Hristos. Credința în Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor precede cultul, acesta având un pronunțat caracter hristocentric. Prin ritualurile sale, Biserica își exprimă propria identitate. Misiunea prin cultul Bisericii este chemată să susțină dialogul dintre Hristos și credincioși, formând Trupul eclesial al Lui.

Importanța lucrării, prin tema pe care o abordează, noutatea pe care o aduce, constă în faptul că *evidențiază*, în mod particular, instituirea Sfintelor Taine de Mântuitorul Hristos și misiunea pe care Biserica o realizează *în* și *prin* Sfintele Taine.

Instituirea Sfintelor Taine trebuie ancorată în activitatea Mântuitorului Hristos. Afirmăm că ele decurg din activitatea mântuitoare a lui Hristos. Chiar dacă nu găsim indicații clare pentru instituirea lor decât pentru Sfânta Taină a Euharistiei, a Preoției și a Pocăinței, totuși, Domnul Hristos a indicat, a precizat necesitatea săvârșirii Sfintelor Taine și îi trimite pe Sfinții Apostoli să le săvârșescă, dar această trimitere este pusă în lucrare de Apostoli doar după Pogorârea Sfântului Duh.

---

³ Sfântul Nicolae CABASILĂ, *Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii*, traducere Pr. Prof. Dr. Ene BRANIȘTE, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1946, p. 78.

Așadar, în activitatea Mântuitorului găsim indicații exacte cu privire la Sfintele Taine, instituirea lor de către Domnul Hristos având o importanță covârșitoare pentru ființa Tainelor, reprezentând elementul principal al ființei lor.

După prezentarea fiecărei Sfinte Taine din punct de vedere al instituirii ei și al săvârșirii ei încă din perioada Bisericii Primare, arătând astfel vechimea lor, arăta clar, modul în care Biserica își îndeplinește misiunea prin Sfintele Taine și efectele pe care ele le produc asupra primitorilor.

Botezul este taina misionară prin excelență, taină mântuitoare absolut necesară intrării în viața veșnică, după cum ne-a asigurat Mântuitorul Hristos: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea intra în împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 5).

Un alt pasaj cu privire la necesitatea săvârșirii Tainei Sfântului Botez găsim în porunca misionară dată după Învierea din morți, când S-a arătat Domnul Hristos Sfinților Săi Apostoli și le-a dat porunca expresă trimițându-i la propovăduire zicându-le: „Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer și pe pământ, drept aceea, mergând învățați toate neamurile botezându-le în numele Tatălui, și al Fiului, și al Duhului Sfânt, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă; și iată Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului” (Matei 28, 18-20);. Întâlnim aici expresia „toate neamurile”, „care acum include toate popoarele, națiunile și rasele umane din istorie și, evident, pe orice om născut în păcat, deci și pe toți pruncii lumii, așa cum foarte lămurit se pronunță regele-psalmist David în Psalmul 50, 6: <<Că iată întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea>>, sau, cum și mai limpede afirmă Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan: <<Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi [...]. Dacă zicem că n-am păcătuțit, Îl facem mincinos și cuvântul Lui nu este întru noi>> (1 Ioan 1, 8 și 10)”⁴.

Acestei porunci misionare adăugăm consemnarea Sfântului Evanghelist Marcu „propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi” (Marcu 16, 16). În acest moment, prin această poruncă misionară, Domnul Hristos prescrie toate elementele constitutive ale Botezului. De aici se vede că Botezul a fost instituit pentru toți oamenii din toate locurile și timpurile, nu numai pentru evrei, cum era botezul lui Ioan⁵, și că este absolut necesar pentru mântuire. Botezul,

---

⁴ Prot.dr. Ioan BUDE, *Temeiuri Biblice Noutestamentare cu privire la oficierea Sfintelor Taine și ierurgiilor bisericesti (I)*, în *Altaul Banatului*, nr 1-3, ianuarie-martie 2017, p. 15.

⁵ Prof. N CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică, manual pentru facultățile teologice*, II, ediția a III-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010, p. 194.

„care avea să fie dătător de har și iertător de păcate a fost instituit înainte de înălțarea Sa la cer pentru că își trăgea harul și puterea iertătoare din sângele jertfei Lui de pe Cruce”⁶.

Prin Sfânta Taină a Botezului, omul se spală de păcatul strămoșesc și de toate păcatele săvârșite mai înainte și se imprimă chipul lui Hristos în el. Prin aceasta omul se unește cu Hristos și este introdus în Biserică.

Sub aspectul lui eclesial, ca moarte a omului vechi al păcatului și renaștere la o nouă viață, la viața cea adevărată, Botezul nu îl cheamă pe omul cel nou la o existență individualistă, egoistă, ci îl cheamă să facă parte din comunitatea celor ce constituie trupul tainic, comunitar al Domnului, Botezul fiind prima treaptă a încorporării în Hristos și în Biserică.

Sfânta Taina a Mirungerii este indicată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos⁷, fapt precizat chiar de Sfântul Evanghelist Ioan în capitolul 7 versetul 39. În ziua cea din urmă a sărbătorii evreiești a corturilor, El vorbește despre Sfânta Taină a Mirungerii, vestind împlinirea ei: „Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecele lui. Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe care aveau să-L primească acei ce cred în El” (Ioan 7, 37-39).

Această Sfântă Taină este împlinire a Botezului, completare și descoperire a lui. Ungerea cu Sfântul Mir este semn al darurilor Cincizecimii. Prin Sfânta Taină a Mirungerii, creștinii fiind unși ca Hristos sau participând la ungerea Lui, sunt preoți și ei, sunt investiți fiecare într-o slujire eclesială. Prin Mirungere, Taina consacării fiecărui creștin ca misionar sau Taina Hirotoniei laicilor, fiecare credincios dobândește o natură sacerdotală, este λειτουργός, coliturghisitor cu preoțimea sacramentală, iar în funcție de necesități, episcopii delegă acestora (laicilor, profesorilor de religie, cateheților), puterea de a învăța și a predica, întemeindu-se pe preoția lor universală, pe situația lor de hristofori, unși ai lui Dumnezeu. Această instituire atrage după sine diferite responsabilități și harisme personale, cu caracter eclesial general.

Sfânta Taină a Euharistiei este încununarea sau desăvârșirea Mirungerii. În Noul Testament, Mântuitorul a prevestit această nouă jertfă, înainte de patima Sa, numindu-Se pe Sine, în fața mulțimilor, „pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este trupul Meu”

---

⁶ Pr. dr. Ioan MIRCEA, *Dicționar al Noului Testament*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, p. 68

⁷ Diac. P. I. DAVID, *Călăuză creștină – Sectologie*, Editura Episcopiei Argeșului, Curtea de Argeș, 1994, p. 274.

(Ioan 6, 51). „Mântuitorul instituie formal Taina Euharistiei la Cina cea de Taină⁸, atât prin cuvintele cât și prin prima săvârșire a ei de către El Însuși”⁹, Cina cea de Taină¹⁰ fiind „temeiul Sfintei Împărtășanii”¹¹. Momentul clar al instituirii acestei jertfe¹² ne este relatat de Sfinții Evangheliști sinoptici, dar și Sfântul Apostol Pavel. Această Sfântă Taină are un profund caracter comunitar, este Taina Bisericii prin excelență, Taina în care Biserica se realizează, se recunoaște și se perpetuează ca locul și timpul adunării credincioșilor lui Dumnezeu, ca darul și consacrarea acestora în Trup al lui Hristos, prin coborârea și lucrarea Duhului Sfânt, și în fine, ca punct de plecare a mărturiei și al creșterii misionare și apostolice a Bisericii, în sânul comunității umane răscumpărate de Hristos. Sfânta Liturghie este prin excelență structura de unitate și de comuniune a Bisericii, unitatea adevărată a credincioșilor realizându-se doar în Euharistie, căci împărtășindu-se cu Trupul și Sângele lui Hristos, credincioșii devin cu adevărat Trupul Său Tainic, adică Biserică. De asemenea, prin Sfânta Liturghie, creștinii sunt pregătiți și sunt trimiși ca misionari în lume, având obligația să liturghizeze realitățile sociale în care își desfășoară activitatea.

Între Sfintele Taine a Botezului, a Mirungerii și a Euharistiei există o strânsă legătură. Aceste Taine care poartă numele de *taine de inițiere*, sunt cele trei Taine prin care cel ce crede în Hristos este unit deplin cu El sau introdus deplin în Biserică. Ele sunt privite împreună, ca un singur ansamblu liturgic, fiindcă fiecare dintre aceste Sfinte Taine se împlinește în cea care urmează, fiind imposibilă înțelegerea deplină a semnificației uneia independent de celelalte două.

Sfântă Taină a Pocăinței a fost practică de către Domnul Hristos Însuși¹³. Însăși activitatea Sa pe pământ și-a început-o chemând la pocăință: „Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor” (Matei 4, 17) fiind „prima chemare nouotestamentară”¹⁴. În calitatea Sa de

---

⁸ Este sugestivă și plină de tâlc această denumire a ultimei cina, care este numită așa doar în limba română, în alte limbi purtând denumirea de „ultima cină”, spre exemplu în Engleză „Last supper” vezi Rev. Fr. Daniel MEYNEN, D.D. Canon of Saint-Aubain, Namur, Belgium, *The Breaking of the Bread or notes on the relation between the grace of God and the free will of man*, 2000–2006 – Daniel Meynen, p. 7, sau „Lord's Supper” „Cina Domnului” vezi Theodore G. STYLIANOPOULOS, *Holy Eucharist and Priesthood in The New Testament*, p. 4. American Theological Library Association. A paper presented at the Fifth Meeting between Lutheran and Orthodox theologians on the theme "Eucharist and Priesthood," February 20-25, 1978, in Bonn, Germany under the auspices of the Ecumenical Patriarchate and the Evangelical (Lutheran) Church of Germany.

⁹ Pr. Prof. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă III*, p. 98.

¹⁰ Pr. Prof. Ion BUGA, *Teologia Cinei de Taină*, Editura Sfântul Gheorghe-Vechi, București, 1998, p. 25-78.

¹¹ Jean-Claude LARACHET, *Viața sacramentală*, traducere de Marinela BOJIN, Editura Basilica, București, 2015, p. 96.

¹² Nicolae I. POPOVICIU, *Epicleza Euharistică*, Editura Nemira, București, 2003, p. 36-40, Rev. Fr. Daniel MEYNEN, D.D. Canon of Saint-Aubain, Namur, Belgium, *The Breaking of the Bread or notes on the relation between the grace of God and the free will of man*, 2000–2006 – Daniel Meynen, p. 7.

¹³ Jean-Claude LARACHET, *Viața sacramentală*, p. 207.

¹⁴ Pr. Gheorghe HOLBEA, *Metanoia – de la remușcare la întâlnirea cu Dumnezeu*, în *Ortodoxia*, 4 /2014, p. 13.

Dumnezeu adevărat și Om adevărat, El a fost „Cel dintâi care a săvârșit această Taină..., prin iertarea păcatelor acordată numeroaselor persoane care mărturiseau credința în El, cerând ajutorul Lui și prin aceasta mărturisind implicit păcatele lor (și arătându-și regretul pentru săvârșirea lor) și acceptând îndemnul Lui de a nu mai păcătui. În cele mai multe cazuri Hristos a împărtășit harul vindecării și implicit al curățirii de păcate prin mâna Sa, sau printr-o materie atinsă de mâna Sa și pusă în contact cu cel bolnav, sau printr-o putere ce iradia din trupul Său, sau pur și simplu prin apropierea celui bolnav de El și prin cuvântul Lui plin de puterea Lui dumnezeiască, deci printr-o relație personală directă cu cel bolnav (Matei 9, 28-29; 9, 22; 9, 25; 8, 31, Luca 23, 41-43, etc.)”¹⁵.

Sfânta Taină a Pocăinței (μετάνοια), este Taina în care Dumnezeu iartă, prin duhovnic, păcatele creștinilor care se căiesc sincer și se mărturisesc înaintea preotului. Pocăința este virtute și Taină. Ca virtute o găsim la toate popoarele, dar ca Taină ea e specifică numai creștinismului. Ea este un continuu început al vieții creștine, este condiția primirii veștii celei bune – Evanghelia.

Misiunea Bisericii și Sfânta Taină a Spovedaniei sunt două realități indispensabile vieții creștine ortodoxe, dar și inseparabile. Biserica are o responsabilitate covârșitoare misionar sacramentală în cadrul Tainei Mărturisirii. Subliniem, ca prim aspect misionar al Tainei Pocăinței, rolul ei călăuzitor în viața credincioșilor, căci prin nici o altă Taină, preotul nu este situat atât de precis în funcția de părinte, și prin nici una nu i se impun îndatoriri mai directe și mai multiple decât prin săvârșirea acestei Sfinte Taine. Cel de-al doilea aspect al misiunii pe care Biserica o face *în* și *prin* Sfânta Taină a Spovedaniei este împăcarea cu Hristos și Biserica, Spovedania fiind Taina în care credinciosul, prin puterea Duhului Sfânt și rugăciunea Bisericii, primește iertarea păcatelor săvârșite după Botez, spre înnoirea comuniunii sale cu Dumnezeu și împăcarea cu comunitatea liturgică al cărei membru este.

Sfânta Taină a Maslului este Taina în care cel bolnav, prin ungerea cu untdelemn sfințit și invocarea harului Sfântului Duh de către preoți, primește vindecarea trupului și iertarea sufletului. Evangheliile ni-L prezintă pe Mântuitorul Iisus Hristos vestind „inaugurarea Împărăției lui Dumnezeu. Propovăduirea, Persoana și lucrarea lui Iisus formează o unitate. În Persoana și lucrarea Lui, Împărăția este prezentă în mijlocul și în lăuntrul nostru (Luca 17, 21)”¹⁶. Încă de la începutul propovăduirii Sale, „Mântuitorul Iisus Hristos a vestit împărăția cerurilor prin cuvânt și fapte dătătoare de viață, fapte concrete de slujire: a vindecat

---

¹⁵ Pr. Prof. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă III*, p. 127-128.

¹⁶ Pr. Prof. Dr. Valer BEL, *Taina Maslului – Vindecare spre Împărăție*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LVII, nr. 2/2012, Cluj-Napoca, p. 39.

bolnavi de tot felul, a săturat pe cei flămânzi, a scos demoni, a înviat morți, arătând că întreaga viață creștină trebuie să se conducă după porunca cea mare a iubirii, care se referă la Dumnezeu și la oameni deopotrivă (Matei 22, 37-39)”¹⁷. Vorbind despre misiunea Bisericii în Sfânta Taină a Maslului, arătăm, că prim aspect, că această Sfântă Taină este săvârșită de către Biserică pentru vindecarea sufletească și trupească a credincioșilor bolnavi, pentru tămăduirea celor bolnavi și iertarea păcatelor, iar ca al doilea aspect al misiunii Bisericii în Sfânta Taină a Maslului, subliniem profundul caracter comunitar, Taina Sfântului Maslu fiind o lucrare sacramentală cu scop restaurator, de refacerea a comuniunii Trupului Eclesial al lui Hristos.

Sfânta Taina Nunții este actul sfânt, de origine dumnezeiască. Vorbind despre instituirea Sfintei Taine a Căsătoriei, afirmăm că ea a fost instituită de Dumnezeu încă în Rai¹⁸ prin „actul creator culminant”¹⁹, însăși istoria omului începând cu familia protopărinților²⁰. Prin Sfânta Taină a Nunții se împărtășește harul Sfântului Duh, prin preot, unui bărbat și unei femei care se unesc liber în căsătorie. Datorită acestui fapt, Taina Nunții sfințește legătura naturală a căsătoriei și o înalță la asemănarea unirii duhovnicești dintre Hristos și Biserică.

Prin Sfânta Taină a Cununiei, Biserica realizează unirea mirelui cu mireasa, o unire duhovnicească după asemănarea unirii lui Hristos cu Biserica. Această unire se realizează pentru completare, comuniune, ajutor reciproc, pentru înmulțirea neamului omenesc și educația moral-religioasă a viitorilor săi membri. Prin Sfânta Taină a Nunții omul rămâne colaborator al lui Dumnezeu în perpetuarea neamului omenesc.

Hirotonia este Sfânta Taină în care, prin rugăciunea de invocarea a Sfântului Duh și prin punerea mâinilor arhierului și prin rugăciune, se împărtășește persoanei anume pregătite, Harul, care dă puterea de a învăța cuvântul lui Dumnezeu, a săvârși Sfintele Taine și a conduce pe credincioși la mântuire. Domnul Hristos, „dorind ca opera Sa mântuitoare să se continue peste veacuri și să fie folositoare tuturor oamenilor, și-a ales Apostoli, pe care i-a

---

¹⁷ Pr. Prof. Dr. Valer BEL, *Misiune, parohie, pastorație. Coordonate pentru o strategie misionară*, Ediția a II-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006, p. 94-95.

¹⁸ Ilarion ALFEYEV, Mitropolit de Volokolamsk, *Taina credinței. Introducere în teologia dogmatică ortodoxă*, Traducere de Felicia DUMAS, Editura Doxologia, Iași, 2014, p. 241, Paul EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, traducere de Irineu POPA, Editura Institutului Biblic, București, 1996, p. 320, Olivier CLÉMENT, *Cuvânt înainte*, în Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, traducere de Gabriela MOLDOVEANU, ediția a 2-a, Christiana, București, 1999, p. 5.

¹⁹ Pr. dr. Vasile GAVRILĂ, *Sfânta Taină a Cununiei – comuniunea iubirii*, Editura Basilica, București, 2014, p. 8.

²⁰ Pr. dr. Vasile GAVRILĂ, *Cununia – viață întru împărăție*, Editura Fundația „Tradiția Românească”, București, p. 11.

luat din mulțimea celor ce-L crezuseră (Luca 6, 13). Pe aceștia i-a ținut în jurul Său și timp de 3 ani i-a învățat tainele împărăției lui Dumnezeu. Apoi le-a dat puterea de a-I continua opera”²¹. El „le-a încredințat rând pe rând diferitele atribute, dându-le puterea de a ierta păcatele (cf. Matei 18, 18; Ioan 20, 23), de a boteza (cf. Matei 28, 19), de a săvârși Taina Sfintei Euharistii (cf. Luca 22, 19), de a învăța (cf. Matei 28, 19-20; Ioan 20, 21)”²².

„Iisus a ales și a trimis pe Apostoli ca să fie martori ai Împărăției (Matei 10, 1-8). Celor doisprezece (Apostoli) li s-a promis că vor <<șede pe tronuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel>> (Luca 22, 30)”²³.

Pentru a-și îndeplini misiunea, Biserica are nevoie de persoane care sunt în mod public și constant responsabile în a arata faptul că Biserica depinde fundamental de Iisus Hristos, și care, printr-o multitudine de daruri, să urmărească unitatea întregii Biserici.

Ca prim aspect al misiunii pe care Biserica o face prin Sfânta Taină a Hirotoniei prin Sfânta Taină a Hirotoniei afirmăm că prin membrii preoției sacramentale se perpetuează în lume întreita slujire a lui Hristos. Preotul este prin definiție misionar, întrucât el primește porunca misiunii de la Însuși Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos prin Sfinții Apostoli (Matei 28, 19-20). Prin Sfânta Taină a Preoției, prin preoția sacramentală, Biserica perpetuează opera de mântuire realizată de Domnul Hristos prin cele trei slujiri sau demnități, Învățător, Arhiepiscop și Împărat.

Ca al doilea aspect subliniem caracterul unificator sau restaurator al comuniunii poporului lui Dumnezeu, funcție în mod esențial de prezidență, adică de responsabilitate, în raport cu vitalitatea și unitatea comunităților creștine, precum și cu fidelitatea lor față de mărturia apostolică. Prin sfânta Taină a Hirotoniei, Biserica devine comunitatea care unește lumea cu Dumnezeu. Preoția este o slujire a împăcării (2 Corinteni 5, 18), a împăcării oamenilor cu Dumnezeu, pe de-o parte, și pentru împăcarea oamenilor întreolaltă, prin preoție unindu-se cerul cu pământul.

Acestea fiind precizate, concluzionăm că misiunea Bisericii prin Sfintele Taine este veșnic actuală și importantă. Toate Sfintele Taine au un profund caracter misionar și

---

²¹ Prof. N CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică, manual pentru facultățile teologice*, vol. II, ediția a III-a, p. 240.

²² Jean-Claude LARACHET, *Viața sacramentală*, p. 456.

²³ *Baptism, Eucharist and Ministry (Faith and Order Paper no. 111, the "Lima Text")*, text adopted by Faith and Order at its plenary commission meeting in Lima, Peru in 1982, în Emilio CASTRO (editor), *International Review of Mission*, vol. LXXII, no. 286, World Council of Churches, April 1983, p. 184, disponibilă și aici: https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/faith-and-order/i-unity-the-church-and-its-mission/baptism-eucharist-and-ministry-faith-and-order-paper-no-111-the-lima-text/@@download/file/FO1982_111_en.pdf (03. 02. 2018)

comunitar. Prin toate Domnul Hristos Se dăruiește membrilor Trupului său eclesial. Toate cele șapte Sfinte Taine ajută pe creștini să progreseze în viața duhovnicească, să înainteze pe calea împărăției lui Dumnezeu.

Deci, Biserica are o structură misionară pentru că este trimisă în lume să vestească și să conducă oamenii înspre împărăția lui Dumnezeu și în același timp are o structură sacramentală, ca modalități de împărtășire a lui Hristos în principalele momente și pe tot parcursul vieții creștinului.

Misiunea Bisericii prin Sfintele Taine este un subiect de actualitate, având în vedere că Biserica este strâns legată de Sfintele Taine, prin intermediul lor Hristos edifică, crește și întărește Biserica. Prin Sfintele Taine „se realizează unitatea pentru care s-a rugat Hristos”²⁴, „ca toți să fie una precum Tu Tată ești în Mine și Eu în Tine, ca și ei să fie una în Noi” (Ioan 17, 21). Necesitatea împărtășirii tuturor membrilor Trupului Eclesial al Domnului Hristos cu Sfintele Taine rezultă din necesitatea harului absolut necesar îndumnezeirii și mântuirii noastre.

Bibliografie

EDIȚII ALE SFINTEI SCRIPTURI:

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teotist – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.
2. *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Diortosită de ÎPS Bartolomeu ANANIA, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului. Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.
3. *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Daniel – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008.
4. *The New International Version Study Bible*. Grand Rapids: The Zondervan Bible Publishers, 1985.

DICȚIONARE ȘI ENCICLOPEDII:

5. *** *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, <https://dexonline.ro/>

---

²⁴Drd. Valer BEL, *Biserica și Euharistie*, în *Studii Teologice*, anul XXXIV, nr. 3-4, Martie-Aprilie, 1982, p. 234.

6. BRANIȘTE, Ene, BRANIȘTE, Ecaterina BRANIȘTE, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Editura Diecezană Caransebeș, 2001.
7. BRIA, Ion, *Dicționar de teologie ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Ediția a II-a, București, 1994.
8. DOUGLAS, J.D, *Dicționar biblic*, I și II, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995.
9. LAMPE G.W.H., D.D. Ely Professor of Divinity un the University of Cambridge, *A. Patristic Greek Lexicon*, Oxford at the Clarendon Press, 1961.
10. LIDDELL, Henry George, SCOTT, Robert, *A Greek-English Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, Oxford University Press, 1996.
11. GRIMM, Carl Ludwig Wilibald, THAYER, Joseph Henry, WILKE Christian Gottlob, *A Greek-English lexicon of the New Testament, being Grimm's Wilke's Clavis Novi Testamenti*, tr., rev. and enl. by Joseph Henry Thayer, American Book Company, New York, Cincinnati, Chicago, 1889.
12. MIRCEA, Ioan, *Dicționar al Noului Testament*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
13. PĂCURARU, Mircea, *Dicționarul teologilor români*, Editura Enciclopedică, București, 2002.
14. RUS, Remus, *Dicționar enciclopedic de literatură creștină din primul mileniu*, Editura Lidia, București, 2003.

CĂRȚI DE CULT

15. *Arhieraticon*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
16. *Aghiasmatar*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2016.
17. *Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2012.
18. *Molitfelnic*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013.

OPERE ALE SFINȚILOR PĂRINȚI ȘI ALE ALTOR PĂRINȚI BISERICEȘTI

19. *** *Constituțiile apostolice*, în Diac. I. Ică jr., *Canonul Ortodoxiei, I, Canonul apostolic al primelor secole*, Editura Deisis, Sibiu, 2008.
20. *** *Epistola către Policarp, 5*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și Scriitori Bisericești, 1*, traducere de D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1989, p. 188.
21. *** *Epistola zisă a lui Barnaba*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și scriitori Bisericești, 1*, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
22. *** *Învățătură a celor doisprezece Apostoli, IX*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și scriitori Bisericești, 1*, traducere, note și indici de Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
23. *** *Păstorul HERMA*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și scriitori Bisericești, 1*, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

24. *** *Testamentul sau cuvintele pe care înviind din morți Domnul nostru le-a spus sfinților Săi apostoli și care au fost scrise în opt cărți prin Clement Romanul, ucenicul lui Petru*, în Diac. I. Ică jr., *Canonul Ortodoxiei, I, Canonul apostolic al primelor secole*, Editura Deisis, Sibiu, 2008.
25. SERAPION DE THMUIS, *Euchologion*, în Diac. I. Ică jr., *Canonul Ortodoxiei, I, Canonul apostolic al primelor secole*, Editura Deisis, Sibiu, 2008.
26. Sfântul Ambrozie al MILANULUI, *Despre Sfintele Taine*, III, 8, în *Părinți și scriitori Bisericești*, 53, traducere de Pr. prof. dr. Ene BRANIȘTE, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
27. Sfântul Chiril al ALEXANDRIEI, *Comentarii la Evanaghelia Sfântului Ioan*, I, în *Părinți și Scriitori Bisericești*, 41, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.
28. Sfântul Chiril al ALEXANDRIEI, *Închinare și slujirea în Duh și Adevăr*, Cartea IX, în *Părinți și scriitori Bisericești*, 38, traducere de Pr. prof. dr. Dumitru STĂNILOAE, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.
29. Sfântul Chiril al IERUSALIMULUI, *Catehezele*, traducere de Dumitru FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.
30. Sfântul Ciprian al CARTAGINEI, *Epistole*, XVI, II, 3, în *Scrisori*, traducere de I. DIACONESCU, O. POP, Editura Sophia, București, 2011.
31. Sfântul Clement ROMANUL, *Scrisoarea I către Corinteni*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și Scriitori Bisericești*, 1, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
32. Sfântul Dionisie AREOPAGITUL, *Opere complete și Școlile Sfântului Maxim Mărturisorul*, traducere Pr. Dumitru STĂNILOAE, Editura Paideia, București 1996.
33. Sfântul Filaret MITROPOLITUL MOSCOVEI, *Catehism ortodox*, traducere de G. CIOCIOI, Editura Cartea ortodoxă, București, 2007.
34. Sfântul Gherman I, *Tâlcuirea Sfintei Litrugii*, traducere de Pr. Prof. Nic. PETRESCU, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2005.
35. Sfântul Grigore PALAMA, *Cuvântul al doilea despre purcederea Duhului Sfânt*, în *Opera Completă*, I, traducere de Pr. Cristian CHIVU, Editura Patristică, București, 2005.
36. Sfântul Grigorie PLAMA, *Omilia la Pogorârea Sfântului Duh*, traducere O. N. CĂCIULĂ, în *Mitropolia Olteniei*, 1-2 (1971).
37. Sfântul Ignatie TEOFORUL, *Epistola către Efeseni*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și Scriitori Bisericești*, 1, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
38. Sfântul Ignatie TEOFORUL, *Epistola către Filadelfieni*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și Scriitori Bisericești*, 1, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
39. Sfântul Ignatie TEOFORUL, *Epistola către Magnezieni*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și Scriitori Bisericești*, 1, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

40. Sfântul Ignatie TEOFORUL, *Epistola către Policarp*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și Scriitori Bisericești*, 1, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
41. Sfântul Ignatie TEOFORUL, *Epistola către Romani*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și Scriitori Bisericești*, 1, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
42. Sfântul Ignatie TEOFORUL, *Epistola către Tralieni*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și Scriitori Bisericești*, 1, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
43. Sfântul Ioan DAMASCHINUL, *Dogmatica*, traducere de Pr. D. FECIORU, Ediția a III-a, editura Scripta, București, 1993.
44. Sfântul Ioan GRURĂ DE AUR, *Cateheze baptsimale*, traducere de Pr. Marcel HANCHES, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2003.
45. Sfântul Ioan GURĂ DE AUR, *Căile pocăinței*, <http://www.ioanguradeaur.ro/861/caile-pocaintei/> (17 octombrie 2016)
46. Ioan GURĂ DE AUR, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2005.
47. Sfântul Ioan GURĂ DE AUR, *Cuvântări împotriva anomeilor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007.
48. Sfântul Ioan GURĂ DE AUR, *Dascălul pocăinței – Omilii și cuvântări, Cuvânt despre pocăință*, traducere de Irineu SLĂTINEANU, Editura Sfintei Episcopii a Râmnicului Vâlcea, Râmnic Vâlcea, 1996.
49. Sfântul Ioan GURĂ DE AUR, *Despre iubirea trupurilor*, (Migne, P. G. 61,448-454) <http://www.ioanguradeaur.ro/171/despre-iubirea-trupurilor/>
50. Sfântul Ioan GURĂ DE AUR, *Despre preoție*, traducere de Pr. Dumitru FECIORU, Editura Basilica, București, 2015.
51. Sfântul Ioan GURĂ DE AUR, *Omilii la Facere*, în *Părinți și Scriitori Bisericești*, 21, traducere de Pr. Prof. Dumitru FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.
52. Sfântul Ioan GURĂ DE AUR, *Omilii la Facere*, II, în *Părinți și Scriitori Bisericești*, 22, traducere de D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1989.
53. Sfântul Ioan GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, în *Părinți și Scriitori Bisericești*, 23, traducere de Pr. Prof. Dumitru FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
54. Sfântul Ipolit al ROMEI, *Tradiția apostolică*, 5, în Diac. I. Ică jr., *Canonul Ortodoxiei, I, Canonul apostolic al primelor secole*, Editura Deisis, Sibiu, 2008.
55. Sfântul Nicolae CABASILĂ, *Despre viața în Hristos*, traducere de Pr. Prof. Teodor BODOGAE, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2014.
56. Sfântul Policarp al SMIRNEI, *Epistola către Filipeni*, în *Scrierile Părinților Apostolici, Părinți și scriitori Bisericești*, 1, traducere de Pr. D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

57. Sfântul Simeon al TESALONICULUI, *Tratat asupra dogmelor credinței noastre ortodoxe, după principii puse de domnul nostru Iisus Hristos și urmașii Săi*, 1, Ediție îngrijită de Protosinghel Grichentie NATU, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2002.
58. Sfântul Teofan ZĂVORĂTUȚUL, *Boala și moartea*, traducere de Adrian și Xenia TĂNĂSESCU-VLAS, Editura Sophia, București, 2002.
59. Sfântul Teofil al ANTIOHIEI, *Către Autolyc, în Părinți și Scriitori Bisericești*, 2, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.
60. Sfântul Teofilact al BULGARIEI, *Tâlcuire la Faptele Apostolilor*, Editura Sophia, București, 2007.
61. TERTULIAN, *Despre pocăință*, în *Apologeți de limbă latină, Părinți și scriitori Bisericești*, 3, traducere N. CHIȚESCU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

VOLUME

62. *** *Cum să întemeiem o familie ortodoxă. 250 sfaturi înțelepte pentru soț și soție de la sfinți și mari duhovnici*, traducere de Adrian TĂNĂSESCU VLAS, Editura Sophia, București, 2011.
63. *** *Taina Sfântului Botez și Taina Mirungerii*, Editura Cartea Ortodoxă Alexandria, Alexandria, 2015.
64. ABRUDAN, Dumitru, CORNIȚESCU, Emilian, *Arheologie Biblică pentru Facultățile de Teologie*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
65. ALFEYEV, Ilarion, *Taina credinței. Introducere în teologia dogmatică ortodoxă*, traducere de Felicia DUMAS, Editura Doxologia, Iași, 2014.
66. ANASTASIU, Atanasie, *Povățuire către pocăință*, traducere Ieroschim. Ștefan NUȚESCU, Editura Evanghelistos, București, 2004.
67. ANDREICUȚ, Andrei, *Dragoste, libertate și sex responsabil*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011.
68. ANDREICUȚ, Andrei, *Mai putem trăi frumos? Pledoarie pentru o viață morală curată*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012.
69. ANDREICUȚ, Andrei, *Păstorul și turma*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012
70. ANDREICUȚ, Andrei, *Repere de morală creștină*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2007.
71. ANDREICUȚ, Andrei, *Spovedanie și comuniune*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011.
72. AFANASIEV, Nikolai, *Biserica Duhului Sfânt*, I, traducere de Elena Derevici, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2008.
73. ANAGNOSTOPOULOS, Stefanos, *Explicarea Dumnezeieștii Liturghii*, traducere de Preot Victor MANOLACHE, Editura Bizantină, București, 2005.
74. ANANIA, Bartolomeu, *Cartea deschisă a Împărăției, o însoțire liturgică pentru preoți și mireni*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
75. ANDRUTSOS, Hristos, *Dogmatica*, Editura Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1930.
76. ANDRUTSOS, Hristos, *Simbolica*, traducere de Iustin MOISESCU, Editura Centrului Mitropolitan al Olteniei, 1955.

77. BASARAB, Mircea, *Biserica în dialog*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2009.
78. BĂDILIȚĂ, Ioan, *Dumnezeiasca Liturghie, misiune eclezială și mărturisire de credință*, Editura Doxologia, Iași, 2016.
79. BEL, Valer, *Curs de dogmatică. Hristologia* (dactilografiat).
80. BEL, Valer, *Dogmă și propovăduire*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.
81. BEL, Valer, *Misiune, parohie, pastorație. Coordonate pentru o strategie misionară*, Ediția a II-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.
82. BEL, Valer, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.
83. BEL, Valer, *Unitatea Bisericii. Studiu interconfesional ecumenic*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2005.
84. BEL, Valer, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008.
85. BERDIAEV, Nicolae, *Despre sclavia și libertatea omului*, traducere de Maria IVĂNESCU, Editura Antaios, Oradea, 2000.
86. BISSIAS, David G., *Sfântul Maslu – Taina vindecării*, traducere de Dragoș DĂSCĂ, Editura Doxologia, Iași, 2012.
87. BIZĂU, Ioan, *Experiența liturgică a prezenței lui Dumnezeu în viața lumii*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012.
88. BIZĂU, Ioan, *Liturghie și teologie*, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2009.
89. BLAUW, Johannes, Secretary y Netherlands Missionary Council, *The missionary nature of the Church. A Survey of the Biblical Theology of Mission*, traducere proprie, Editura McGRAW-HILL BOOK COMPANY, INC., NEW YORK: TORONTO: LONDON, 1962.
90. BOBRINSKOY, Boris, *Ascension and Liturgy. The Ascension and High Priesthood of Christ in relation to Worship*,. American Theological Library Association.
91. BOBRINSKOY, Boris, *Împărtășirea Sfântului Duh*, traducere de Măriuca și Adrian ALEXANDRESCU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999.
92. BOBRINSKOY, Boris, *Taina Bisericii*, traducere de Vasile MANEA, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004.
93. BOBRINSKOY, Boris, *Taina Preasfintei Treimi*, traducere Măriuca și Adrian ALEXANDRESCU, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
94. BRANIȘTE, Ene, *Despre Preoție*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.
95. BRANIȘTE, Ene, *Explicarea Sfintelor Taine de Inițiere*, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1990.
96. BRANIȘTE, Ene, *Liturgică specială*, Ediția a IV-a, Editura Lumea Credinței, București, 2005.
97. BRANIȘTE, Ene, *Vocație și responsabilitate în slujirea preoțească*, Editura Basilica, București, 2014.
98. BRIA, Ion, „Spre plinirea Evangheliei”. *Dincolo de apărarea Ortodoxiei: exegeza și transmiterea TRADIȚIEI*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2002.
99. BRIA, Ion, *Comentariu la Catehismul Ortodox*, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2000.
100. BRIA, Ion, *Credința pe care o mărturisim*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.
101. BRIA, Ion, *Curs de teologie și practică misionară ortodoxă*, Geneva, 1982.
102. BRIA, Ion, *Destinul Ortodoxiei*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1989.

- 103.BRIA, Ion, *Iisus Hristos*, Editura Enciclopedică, București, 1992.
- 104.BRIA, Ion, *Liturghia după Liturghie. O tipologie a misiunii apostolice și a mărturiei creștine azi*, Editura Athena, București, 1996.
- 105.BRIA, Ion, *Go forth in peace: Orthodox perspectives on mission*, World Council of Churches, 1986.
- 106.BRIA, Ion, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române*, Editura Trinitas, Iași, 1995.
- 107.BRIA, Ion, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, Editura România Creștină, București, 1999.
- 108.BUCHIU, Ștefan, *Întrupare și unitate. Restaurarea cosmosului în Iisus Hristos*, Editura Libra, București, 1997.
- 109.BUDE, Ioan, *Temeiuri Biblice Noutestamentare cu privire la oficierea Sfințelor Taine și ierurgiilor bisericești (I)*, în *Altaul Banatului*, nr 1-3, ianuarie-martie 2017.
- 110.BUGA, Ion, *Teologia Cinei de Taină*, Editura Sfântul Gheorghe-Vechi, București, 1998.
- 111.BUNGE, Gabriel, *Părintele duhovnicesc și gnoza creștină după avva Evagrie Ponticul*, traducere de Diac. Ioan I. ICĂ jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000.
- 112.CARAGIU, Florin, *Antropologia iconică reflectată în opera Părintelui Dumitru Stăniloae*, Editura Sophia, București, 2007.
- 113.CAVARNOS, Constantine, *Căile Sfințeniei*, traducere de Gabriel CIUPALĂ, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
- 114.CHIRILĂ, Ioan, *Sfânta Scriptură – Cuvântul cuvintelor*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.
- 115.CHIȚESCU, Nicolae, *Sfintele Taine. Temeiuri biblice și patristice*, în *Omul în perspectiva desăvârșirii*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.
- 116.CHIȚESCU, N, TODORAN, Isidor, PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică, manual pentru facultățile teologice*, vol. II, ediția a III-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.
- 117.CIOBOTEA, Daniel, *Libertate pentru comuniune. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2009*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010.
- 118.CIOBOTEA, Daniel, *Știința mântuirii. Vocația mistică și misionara a teologiei*, Editura Basilica, București, 2014.
- 119.CIOBOTEA, Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Teologie și spiritualitate*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010.
- 120.CISMAȘ Iacob, *Preotul – Misionar în contextul lumii contemporane*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.
- 121.COMAN, Constantin, *Biblia în Biserică*, Editura Bizantină, București, 1997.
- 122.COMAN, Constantin, *Ortodoxia sub presiunea istoriei*, Editura Bizantină, București, 1995.
- 123.COMAN, Ioan G., *Patrologie*, I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984.
- 124.COMȘA, Grigorie, *Pruncii trebuiesc botezați numai o dată*, Arad, 1925.
- 125.CORBU, Agapie, *Sfintele Taine în Biserica Faptelor Apostolilor*, Editura Sfântul Nectarie, Arad, 2004.
- 126.DAVID, P. I., *Călăuză creștină – Sectologie*, Editura Episcopiei Argeșului, Curtea de Argeș, 1994.
- 127.EVDOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, traducere de Irineu POPA, Editura Institutului Biblic, București, 1996.
- 128.DE SUROJ, Antonie, *Taina iubirii*, Editura Sophia, București, 2009.
- 129.EVDOKIMOV, Paul, *Taina iubirii*, traducere Gabriela MOLDOVEANU, Editura Christiana, București,

- 1994.
130. EVDOKIMOV, Paul, *Vârstele vieții spirituale*, traducere Pr. Ioan BUGA, Editura Christiana, București, 1993.
131. FELEA, Ilarion V., *Spre Tabor*, vol. I, Editura Crigarux și Mănăstirea Petru Vodă, Neamț, 2007.
132. FELMY, Karl Christian, *De la cina de Taină la Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii Ortodoxe. Un comentariu istoric*, traducere de Pr. prof dr. Ioan ICĂ, Editura Deisis, Sibiu, 2008.
133. FELMY, Karl Christian, *Dogmatica experienței ecleziale. Înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, traducere de Pr. prof dr. Ioan ICĂ, Editura Deisis, Sibiu, 1999.
134. FLOCA, Ioan N., *Drept canonic ortodox, legislație și administrație bisericească*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990.
135. FLOCA, Ioan N., *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 2005.
136. GAVRILĂ, Vasile, *Cununia – viață întru împărăție*, Editura Fundația „Tradiția Românească”, București, 2004.
137. GAVRILĂ, Vasile, *Sfânta Taină a Cununii – comuniunea iubirii*, Editura Basilica, București, 2014.
138. HIMCINSCHI, Mihai, *Biserica în societate – aspecte misionare ale Bisericii în societatea actuală*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2006.
139. HIMCINSCHI, Mihai, *Doctrina trinitară ca fundament misionar. Relația Duhului Sfânt cu Tatăl și cu Fiul în teologia răsăriteană și apuseană. Implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004.
140. HIMCINSCHI, Mihai, *Misiologie și Ecumenism. Partea I. Curs an IV*.
141. HIMCINSCHI, Mihai, *Misionarismul vieții ecleziale*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2008.
142. ICĂ, Ioan I. Jr, *Canonul Ortodoxiei, I, Canonul Apostolic al primelor secole*, Editura Deisis/Stavropoleos, Sibiu, 2008.
143. ILEA, Petru-Ioan, *Iisus Hristos în viața Bisericii*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.
144. ILOAIE, Ștefan, *Morala creștină și etică postmodernă: o întâlnire necesară*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009.
145. ISPAS, Gheorghe, *Euharistia - Taina unității Bisericii. Aspecte teologice și practice*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2008.
146. JEREMIAS, Joachim, *Infant Baptism in the First Four Centuries*, London, 1960.
147. KARAVIDOPOULOS, Ioannis, *Comentariu la Evanghelia după Marcu*, traducere de Lect. Dr. Sabin PREDA, Editura Bizantină, București, 2001.
148. LARCHET, Jean-Claude, *Biserica Trupul lui Hristos. I. Natura și structura Bisericii*, traducere de Marinela BOJIN, Editura Sophia, București, 2013.
149. LARCHET, Jean-Claude, *Viața sacramentală*, traducere de Marinela BOJIN, Editura Basilica, București, 2015.
150. LOSSKY, Vladimir, *Teologia dogmatică*, traducere de Pr. Cristian GALERIU, Editura Anastasia, București, 2014.
151. MAN, Dorel, *Pastorație și duhovnicie, I*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009.
152. MANOLACHE, Anca, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.
153. MANOILESCU-DINU, Natalia, *Iisus Hristos Mântuitorul în lumina Sfintelor Evanghelii*, Editura Bizantină,

- București, 2004.
- 154.MATSOUKAS, Nikolaos, *Teologia Dogmatică și Simbolică. Volumul II – Expunerea credinței ortodoxe în confruntare cu creștinismul occidental*, traducere de Nicușor DECIU, Editura Bizantină, București, 2006.
- 155.MELNICIUC, Ilie, *Studiul Noului Testament*. http://pastorala-an1.weebly.com/uploads/5/3/9/8/5398315/curs_sem_i_nt_pastorala.pdf
- 156.METALLINOS, Gheorghios, *Rolul și Lucrarea Ortodoxiei astăzi*, traducere Pr. Constantin PETRACHI, Editura Egumenița, 2014.
- 157.METTAOUS, His Grace Bishop, *Sacramental rites in The Coptic Orthodox Church*, PDF. www.copticchurch.net/topics/thecopticchurch/sacraments/
- 158.MEYENDORFF, Jhon, *Căsătoria: perspectivă ortodoxă*, traducere de Cezar LOGIN, Editura Renașterea & Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2012.
- 159.MEYENDORFF, Paul, *Taina Sfântului Maslu. Ungerea bolnavilor*, traducere de Cezar LOGIN, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012.
- 160.MEYNEN, Daniel, D.D. Canon of Saint–Aubain, Namur, Belgium, *The Breaking of the Bread or notes on the relation between the grace of God and the free will of man*, 2000–2006 – Daniel Meynen.
- 161.MIHĂLȚAN, Ioan, Episcopul Oradiei, *Preoția Mântuitorului și preoția bisericească*, Editura Episcopiei Oradiei, 1993.
- 162.MIHĂIȚĂ, Nifon, *Misiologie creștină*, Ediția a II-a, Editura Asa, București, 2005
- 163.MIHĂLCESCU, Ioan, *Dogma Soteriologică*, Editura Tipografia Cărților Bisericești, București, 1926.
- 164.MIHĂLCESCU, Ioan, *Dogmatica Iubirii*, Editura România Creștină, București, 1999.
- 165.MIHOC, Constantin, *Taina căsătoriei și familia creștină*, Editura Teofania, Sibiu, 2002.
- 166.MIHOC, Vasile, *Sfânta Evanghelie de la Ioan. Introducere și comentariu*, Editura Teofania, Sibiu, 2003.
- 167.MILOȘEVICI, Nenad S., *Dumnezeiasca Liturghie-centrul cultului în Ortodoxie. Legătura indisolubilă a sfințelor Taine cu dumnezeiasca Euharistie*, traducere de pr. prof. Ioan ICĂ SR, Editura Deisis, Sibiu, 2012.
- 168.MIHĂLȚAN, Ioan, *Preoția Mântuitorului Hristos și preoția bisericească*, Oradea, 1992.
- 169.MLADIN, Nicolae, BUCEVSCHI, Orest, PAVEL, Constantin, ZĂGREAN, Ioan, *Teologia Morală Ortodoxă pentru facultățile de teologie, II, Morala specială*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2003.
- 170.MOISESCU, Iustin, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, *Ierarhia bisericească în epoca apostolică*, Editura Anastasia, București, 2002.
- 171.MOLODVAN, Ilie, *În Hristos și în Biserică. Iubirea – Taina Căsătoriei. Teologia iubirii I*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2014.
- 172.MOLODVAN, Ilie, *În Hristos și în Biserică. Adevărul și frumusețea căsătoriei. Teologia iubirii II*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2014.
- 173.MOLODVAN, Ilie, *Ortodoxia misionară, stâlp de lumină în lumea contemporană*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2009.
- 174.NELLAS, Panayotis, *Hristos, Dreptatea lui Dumnezeu și îndreptarea noastră – pentru o soteriologie ortodoxă*, traducere Ioan I. ICĂ sr., Editura Deisis, Sibiu, 2012.
- 175.NELLAS, Panayotis, *Omul – animal îndumnezeit*, Editura Deisis, Sibiu, 2009.
- 176.NICULCEA, Adrian, *Constituția sacramentală a Bisericii: o viziune teologică ortodoxă asupra ecumenismului*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2014.

- 177.PLĂMĂDEALĂ, Antonie, *Biserica Slujitoare*, Sibiu, 1986.
- 178.PATRONOS, Gheorghios, *Parcursul istoric al lui Iisus. De la iesle la mormântul gol*, traducere de Sabin PREDĂ, Editura Bizantină, București, 2011.
- 179.PETRARU, Gheorghe, *Misiologie Ortodoxă, I. Revelația lui Dumnezeu și misiunea Bisericii*, Editura Pamfilius, Iași, 2002.
- 180.PETRARU, Gheorghe, *Ortodoxie și prozelitism*, Editura Trinitas, Iași, 2000.
- 181.PETRARU, Gheorghe, *Teologie fundamentală și misionară. Ecumenism*, Editura Performantica, Iași, 2006.
- 182.PHILIPPE, Marie-Dominique, *Despre iubire*, traducere de Marius BOLDOR, Editura Cartimpex, Cluj-Napoca, 1999.
- 183.PINTEA, Simeon, *Taina Nunții în Biserica Ortodoxă: repere catehetice, liturgice și misionar-pastorale*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011.
- 184.PREDĂ, Constantin, *Învierea Mântuitorului în memoria narativă a Evangheliilor*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010.
- 185.PRESCURE, Vasile, *În duhul credinței și al evlaviei ortodoxe*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2006.
- 186.POP, Irineu, *Preoția și arta pastorală*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2016.
- 187.POP-BISTRIȚEANUL, Irineu, *Pâinea vieții și paharul mântuirii*, Editura Aletheia, Bistrița, 2001.
- 188.POP-BISTRIȚEANUL, Irineu, *Chipul lui Hristos în viața morală a creștinului*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2001.
- 189.POPESCU, Dumitru, *Iisus Hristos Pantocrator*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
- 190.POPESCU, Dumitru, *Teologie și cultură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
- 191.POPOVICIU, Nicolae I., *Epicleza Euharistică*, Editura Nemira, București, 2003.
- 192.PREDĂ, Constantin, *Propovăduirea apostolică. Structuri retorice în Faptele Apostolilor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
- 193.RADU, Dumitru Gh., *Repere morale pentru omul contemporan*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2007.
- 194.REDNIC, Georgel, *Rolul misionar al pocăinței în viața parohială*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.
- 195.REMETE, Gheorghe, *Sfintele Taine în contextul dialogului ortodox-lutheran*, ediția a doua, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009.
- 196.REZUȘ, Petru, *Teologia ortodoxă contemporană*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1989.
- 197.SANDU, Dan, *CUNUNIA – Taina comuniunii eterne*, PDF, <http://www.dansandu.ro/pdf/carti/taina-eternei-comuniuni.pdf> (03. 02. 2018)
- 198.SAVA, Viorel, *Taina Mărturisirii în riturile liturgice actuale*, Editura Trinitas, Iași, 1999.
- 199.SCHMEMANN, Alexandru, *Biserica, lume, misiune*, traducere de Maria VINȚELER, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2006.
- 200.SCHMEMANN, Alexandru, *Din apă și din duh: un studiu liturgic la Botezului*, traducere Alexandru MIHĂILĂ, Editura Sofia, București, 2009.
- 201.SCHMEMANN, Alexandru, *Euharistia, Taina Împărăției*, traducere de Pr. Boris RĂDULESCU, Editura Sofia, București, 2012.

- 202.SCHMEMANN, Alexandru, *Pentru viața lumii. Sfintele Taine și Ortodoxia*, ediția a II-a, traducere Pr. Prof. Dr. Aurel JIVI, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2012.
- 203.SCHMEMANN, Alexandru, *Postul Mare. Pași spre Înviere*, traducere pr. dr. Vasile GAVRILĂ, Editura Sofia, București, 2013.
- 204.SEMEN, Petre, *Păcatul – boală a sufletului – coordonate biblice*, Editura Panfilius, Iași, 2004.
- 205.SILVESTRU de CANEV, *Teologia Dogmatică Ortodoxă (cu expunerea istorică a dogmelor)*, vol. 5, Editura Credința Strămoșească, Iași, 2001
- 206.SLĂTINEANU, Irineu, *Iisus Hristos sau Logosul înomenit*, Editura România creștină, 1998.
- 207.SONEA, Cristian, *Apostolat și responsabilitate. O viziune teologică asupra misiunii laicului*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2015.
- 208.SRAWLEY, J.H., D.D., *The Early History of the Liturgy*, Cambridge at the University Press, 1957.
- 209.STAN Liviu, *Mireni în Biserică, importanța elementului mirean în Biserică și participarea lui la exercitarea puterii bisericești, studiu canonic-istoric*, Editura Tiparul tipografiei arhiecezane, Sibiu, 1939, p. 24-25.
- 210.STĂNILOAE, Dumitru, *Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos*, Editura Centrului Mitropolitan Sibiu, 1991.
- 211.STĂNILOAE, Dumitru, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, vol. I, Editura Cristal, Bucuresti, 1995.
- 212.STĂNILOAE, Dumitru, *Iisus Hristos lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, Editura Anastasia, Bucuresti, 1993.
- 213.STĂNILOAE, Dumitru, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, Editura Deisis, Sibiu, 2003.
- 214.STĂNILOAE, Dumitru, *Sfânta Treime sau la început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
- 215.STĂNILOAE, Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.
- 216.STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I-III, ediția a III-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.
- 217.STYLIANOULOS Theodore G., *Holy Eucharist and Priesthood in The New Testament*. American Theological Library Association. A paper presented at the Fifth Meeting between Lutheran and Orthodox theologians on the theme "Eucharist and Priesthood," February 20-25, 1978, în Bonn, Germany under the auspices of the Ecumenical Patriarchate and the Evangelical (Lutheran) Church of Germany.
- 218.SUCIU, Ioan, *Mama*, Editura Diecezană, Oradea, 1945.
- 219.TAFT, Robert F., *Liturgia – model de rugăciune, icoană a vieții*, traducere Cornelia DUMITRU, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2011.
- 220.TIMIADIS, Emilianos, *Preot, parohie, înnoire. Noțiuni și orientări pentru teologia și practica pastorală*, traducere de Paul BURSANOWSKI, Editura Sophia, București, 2001.
- 221.TOFANĂ, Stelian, *Evanghelia lui Iisus. Misiunea Cuvântului*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015.
- 222.TOFANA, Stelian, *Iisus Hristos – Arhiereu veșnic după Epistola către Evrei*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1996.
- 223.TOFANA, Stelian, *Introducere în studiul Noului Testament, vol. II, Evangheliile după Matei și Marcu. Documentul Quelle*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002.
- 224.TOFANA, Stelian, *Studiul Noului Testament*, Ediția a II-a, Editura Alma Mater, Cluj-Napoca, 2005.

225. VERZAN, Sabin, *Preoția ierarhică sacramentală în epoca apostolică*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.
226. VINTILESCU, Petre, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe, București, 1998.
227. VINTILESCU, Petre, *Spovedania și duhovnicia*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 1995.
228. VLACHOS, Hierotheos, *Psihoterapie ortodoxă*, traducere de Lect. Univ. Dr. Irina Luminița NICULESCU, Editura Învierea, Timișoara, 1998.
229. YANNARAS, Christos, *Libertatea moralei*, traducere de Mihai CANTUNIARI, Editura Anastasia, București, 2004.
230. YANNARAS, Christos, *Persoană și Eros*, traducere de Zenaida LUCA, Editura Anastasia, București, 2000.
231. YANNOULATOS, Atanasie, *Misiune pe urmele lui Hristos: Studii teologice și omilii*, traducere de Diac. Dr. Ștefan L. TOMA, Editura Andreiană, Sibiu, 2013.
232. ZĂGREAN, Ioan, *Morală creștină*, ediția a V-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.
233. ZIZIOULAS, Ioannis, *Comuniune și alteritate. Ființarea personal-ecclesială*, traducere de Pr. Dr. Liviu BARBU, Editura Sophia, București, 2013.
234. ZIZIOULAS, Ioannis, *Prelegeri de dogmatică creștină*, traducere de Florin CARAGIU, Editura Sophia, București, 2014.

STUDII ȘI ARTICOLE

235. *** *Baptism, Eucharist and Ministry (Faith and Order Paper no. 111, the "Lima Text")*, text adopted by Faith and Order at its plenary commission meeting in Lima, Peru in 1982, în Emilio CASTRO (editor), *International Review of Mission*, vol. LXXII, no. 286, World Council of Churches, April 1983, p. 181, disponibilă și aici: https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/faith-and-order/unity-the-church-and-its-mission/baptism-eucharist-and-ministry-faith-and-order-paper-no-111-the-lima-text/@@download/file/FO1982_111_en.pdf (03. 02. 2018)
236. *** „*Fie voia Ta !*”, *Ortodoxia în misiune. Raport final al Consultației teologice pe probleme misionare a Bisericilor Răsăritene Ortodoxe și Vechi Orientale*, Neapolis, (Grecia), p. 16-24, aprilie 1988, traducere de Pr. prof. dr. Ioan ICĂ, în *Mitropolia Ardealului*, XXIV, 1989, nr. 3.
237. ACHIMESCU, Nicolae, *Familia, model de comuniune într-o lume tot mai individualistă*, în *Misiunea sacramentală a Bisericii Ortodoxe în context european, Simpozion Bruxelles 28 iunie – 1 iulie 2011*, coordonatori Pr. Lect. Dr. Sorin ȘELARU, Pr. Lect. Dr. Patriciu VLAICU, Editura Basilica, București, 2013.
238. ALEXE, Ștefan, *Elemente ale Tradiției în Învățătura celor doisprezece Apostoli*, în *Ortodoxia*, 2/1989.
239. ARĂPAȘU, Teoctist, *Cuvânt înainte în Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.
240. ATAAS, Dr. Talaat Takala Mourkus, președintele Asociației Ortodoxe Copte „Sfântul Mina” din România, *Taina Sfântului Botez în Biserica Ortodoxă Coptă din Egipt. Rânduială și semnificație teologică*, în *Vocația mărturisitoare a Bisericii*, coordonatori Preasfințitul Părinte Emilian LOVIȘTEANUL și Pr. Constantin OLARIU, Editura „Sfântul Antim Ivireanul” a Arhiepiscopiei Râmnicului, Râmnicu Vâlcea, 2011.
241. AVGOUSTIDIS, Adamantios, *Spovedanie sau psihoterapie?*, în *Ortodoxia*, 4 /2014.

- 242.BEL, Valer, *Biserica și Euharistie*, în *Studii Teologice*, seria a II-a, an XXXIV (1982), nr. 3-4.
- 243.BEL, Valer, *Biserica și unitatea ei ca dar și misiune*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologico-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 244.BEL, Valer, *Comunitatea mărturisitoare în contextul lumii secularizate și globalizate*, în *Analele Științifice ale Facultății de Teologie Ortodoxă*, tomul VIII, 2004-2005, Cluj-Napoca, 2007.
- 245.BEL, Valer, *Familia și Biserica*, în *Teologie și Biserică*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008.
- 246.BEL, Valer, *Filantropia creștină în cadrul misiunii Bisericii*, în *Medicii și Biserica*, vol. 1, Renașterea, Cluj-Napoca, 2003,
- 247.BEL, Valer, *Exigențele misiunii creștine în gândirea Părintelui Ion Bria*, în Coordonator: Pr. Conf. Univ. Dr. Nicolae MOȘOIU, *Relevanța operei Părintelui Profesor Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga” Sibiu, 2010.
- 248.BEL, Valer, *Missio Dei*, în *Misiunea Bisericii în Sfânta Scriptură și în istorie*, coord. Pr. Ioan CHIRILA, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.
- 249.BEL, Valer, *Misiunea și responsabilitatea Bisericii într-o lume secularizată*, în *Studia Universitatis Babeș Bolyai. Theologia Orthodoxa*, Cluj-Napoca, nr. 1-2/1994.
- 250.BEL, Valer, *Omul - colaborator cu Dumnezeu în cadrul creației*, în *Medicii și Biserica*, 4, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.
- 251.BEL, Valer *Participarea mirenilor la misiunea Bisericii*, în *Studia Universitatis Babeș Bolyai. Theologia Orthodoxa*, Cluj-Napoca, XLVI, 2001, nr. 1-2.
- 252.BEL, Valer, *Pogorârea și lucrarea Duhului Sfânt*, în *Dogmă și propovăduire*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.
- 253.BEL, Valer, *Propovăduirea Evangheliei*, în *Studia Universitatis Babeș Bolyai. Theologia Orthodoxa*, Cluj-Napoca, an XLIII, 1998, nr. 1-2.
- 254.BEL, Valer, *Relația dintre Persoana și opera Mântuitorului nostru Iisus Hristos și implicațiile ei în iconomia mântuirii omului*, în *Studia Universitatis Babeș Bolyai. Theologia Orthodoxa*, Cluj-Napoca, nr. 1-2/1992.
- 255.BEL, Valer, *Sinteză de teologie și practică misionară creștin-ortodoxă*, în *Teologia Ortodoxă în secolul al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea*, Coordonator Pr. Prof. Dr. Viorel IONIȚĂ, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2011.
- 256.BEL, Valer, *Taina Maslului – Vindecare spre Împărăție*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LVII, nr. 2/2012, Cluj-Napoca.
- 257.BEL, Valer, *Taina Nunții ca dar și misiune, temelie a familiei creștine*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LVI, nr. 2/2011, Cluj-Napoca.
- 258.BEL, Valer, *Tainele – modalități de dăruire a lui Hristos credincioșilor*, în *Medicină și Teologie, In honorem prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta*, Editori Alexandru MORARU și Gabriel Viorel GÂRDAN, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012.

- 259.BEL, Valer, *Temeiurile teologice ale misiunii Bisericii*, în *Studia Universitatis Babeş Bolyai. Theologia Orthodoxa*, Cluj-Napoca, nr. 1-2/1996.
- 260.BEL, Valer, *Vocația misionară și doxologică a teologiei academice*, în *Universitate, 25 de ani de asumare a tradiției, de formare teologică și cercetare științifică, Arad, 30 oct.-2 nov. 2016*, coordonatori Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel IOJA, Pr. Lect. Univ. Dr. Filip ALBU, Arhid. Asist. Univ. Drd. Tiberiu ARDELEAN, Editura Astra Museum, Arad, 2016.
- 261.BORCA, Vasile, *Familia creștină în opera Sfântului Vasile cel Mare*, în *Ortodoxia Maramureșană*, Anul XIV, nr. 14/2009, Editura Universității de Nord, Baia-Mare.
- 262.BRIA, Ion, *Biserica și Liturghia*, în *Ortodoxia*, XXXIV, 1982, nr. 2.
- 263.BRIA, Ion, *Dimensiunea hristologică a iconomiei mântuirii*, în *Ortodoxia*, XXXV, (1983), nr. 2.
- 264.BRIA, Ion, *Dogma Sfintei Treimi*, în *Studii Teologice*, XLIII, 1991, nr. 3.
- 265.BRIA, Ion, *Învățătura Ortodoxă despre Dumnezeu-Sfânta Treime*, în *Glasul Bisericii*, 1-2/1973.
266. BRIA, Ion, *Mărturia creștină în Biserica Ortodoxă. Aspecte, posibilități și perspective*, în *Glasul Bisericii*, 1-2, 1982.
- 267.BRIA, Ion, „*Spre plinirea Evangheliei*”. *Dincolo de apărarea Ortodoxiei: exegeza și transmiterea TRADIȚIEI*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2002.
- 268.BUCHIU, Ștefan, *Coborârea neîncetată a lui Hristos prin Sfânta Euharistie în Biserică, izvor al unității reînnoite a Bisericii și al sfințirii credincioșilor*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologico-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 269.BUDE, Ioan, *Temeiuri Biblice Noutestamentare cu privire la oficierea Sfintelor Taine și ierurgiilor bisericești (I)*, în *Altaul Banatului*, nr 1-3, ianuarie-martie 2017.
- 270.BUDE, Ioan, *Temeiuri Biblice Noutestamentare cu privire la oficierea Sfintelor Taine și ierurgiilor bisericești (II)*, în *Altaul Banatului*, nr 4-6, aprilie-iunie 2017.
- 271.BURLACU, Mihai, *Unitatea Bisericii reflectată de Sfintele Taine*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologico-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 272.BUT-CĂPUȘAN, Dacian, *Învățătura despre Biserică-organ al mântuirii și ierarhia sacramentală în Scrierile părinților apostolici*, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai – Teologia Ortodoxă*, LI, 2006.
- 273.BUT-CĂPUȘAN, Dacian, *Taina Sf. Botez-aspecte interconfesionale*, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LVI, nr. 2/2011, Cluj-Napoca.
- 274.CARAZA, Ioan, *Botezul în lumina Sfintei Scripturi după mărturiile Sfinților Părinți și în teologia reformatorilor*, în *Ortodoxia* IV, 1991.
- 275.CÂNDEA, Spiridon, *Cultul creștin și unitatea Bisericii lui Iisus Hristos*, în *Ortodoxia*, an XV, 1963, nr. 3-4.
- 276.CHERHAȚ, Adrian, *Accentul eshatologic al misiunii creștine*, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai – Teologia Ortodoxă*, LVII, 2012, nr. 1, p. 121.
- 277.CHIRILĂ, Ioan, *Entheosis – țelul creației „Ceruri noi și pământ nou” (II Petru 3, 13; Matei 19, 28: „La înnoirea lumii”)*, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Bioethica*, Anul LIV, 1/2009, p. 3-10.
- 278.CHIȚESCU, Nicolae, *Sfintele Taine. Temeiuri biblice și patristice*, în *Omul în perspectiva desăvârșirii*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010

- 279.CIOBOTEA, Daniel, *Legătura interioară dintre Cruce și Înviere în Ortodoxie*, în *Mitropolia Banatului*, an XXXIV, (1984), nr. 3-4.
- 280.CIOBOTEA, Daniel, *Taina fratelui*, în *Candela Moldovei*, an III, 1994, nr. 1-2.
- 281.CITIRGĂ, Vasile, *Biserica și unitatea ei, consecință ale unirii celor două firi în Persoana lui Iisus Hristos*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologico-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 282.CLÉMENT, Olivier, *Cuvânt înainte*, în Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, traducere de Gabriela MOLDOVEANU, ediția a 2-a, Christiana, București, 1999.
- 283.COMAN, Vasile, *Lucrarea Duhului Sfânt în Liturghie*, în *Mitropolia Ardealului*, XXVI, 1981, nr. 3-4.
- 284.CORNIȚESCU, Constantin, *Învierea Domnului și însemnătatea ei pentru viața creștină în Ortodoxia*, XXXV, nr. 2, aprilie-iunie, București, 1983.
- 285.CORNIȚESCU, Emilian, *Întreita slujire a Mântuitorului după Vechiul Testament*, în *Ortodoxia*, XXXV (1983), nr. 1.
- 286.CULLMANN, Oscar, *Baptism in the New Testament*, coll. *Studies in Biblical Theology*, no. 1, SCM Press, London, 1950.
- 287.DESEILLE Placide, *Taina Pocăinței*, traducere de Pr. Remus MARIAN, în *Ortodoxia*, 1 /2015.
- 288.DUMITRAȘCU, Nicu, *Eclesiologia la Părinții Apostolici*, în *Revista Teologică*, nr. 1/1991.
- 289.EMILIANOS OF SYLVIRIA, *Urgent need of a common mission*, în Emilio CASTRO (editor), *International Review of Mission*, vol. LXXII, no. 286, Wolrd Council of Churches, April 1983.
- 290.FARCAȘIU, Lucian, *Prefață*, în Coordonatori Pr. Prof. Dr. Ioan TULCAN, Pr. Lect. Dr. Lucian FARCAȘIU, Protos. Lect. Dr. Teofan MADA, *Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutic-pastorale*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2012.
- 291.FLORESCU, Marius, *Studii cu privire la misiunea internă și cea externă a Bisericii Ortodoxe*, în *Altarul Banatului*, nr. 10-12/2012.
- 292.GAILLARDETZ Richard R., Ph.D., *The Sacrament of Marriage:Three Dimensions of a Daring Vocation*, în *Liguorian* 92 (May-June, 2004), p. 10.
https://richardgailardetz.files.wordpress.com/2014/04/sacrament_of_marriage.pdf
- 293.GALERIU, Constantin, *Preoția cuvântului*, în *Ortodoxia*, XXI (1979), nr. 2.
- 294.GHERGHINOIU, Alin, *Slujba Sfintei Taine a Botezului – semnificație teologică și existențială*, în *Vocația mărturisitoare a Bisericii*, coordonatori Preasfințitul Părinte Emilian LOVIȘTEANUL și Pr. Constantin OLARIU, Editura „Sfântul Antim Ivireanul” a Arhiepiscopiei Râmnicului, Râmnicu Vâlcea, 2011.
- 295.GORCEA, Maria Mihaela, *Comunitatea mărturisitoare, apostolatul mirenilor și mărturia creștină în societatea contemporană*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai – Teologia Ortodoxă*, LVII, 2012, nr. 1.
- 296.HIMCINSCHI, Mihai, *Tinerii și misiunea Bisericii astăzi*, în *Teologia în Universitate, 25 de ani de asumare a tradiției, de formare teologică și cercetare științifică*, Arad, 30 oct.-2 nov. 2016, coordonatori Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel IOJA, Pr. Lect. Univ. Dr. Filip ALBU, Arhid. Asist. Univ. Drd. Tiberiu ARDELEAN, Editura Astra Museum, Arad, 2016.

- 297.HODEA Justin, *Dimensiunea profetică a activității lui Ioan Botezătorul în descrierea Evangheliilor sinoptice*, în *Studia Universitatis Septentrionis. Theologia Orthodoxa*, nr. 1/2010, Editura Universității de Nord, Baia Mare.
- 298.HOLBEA Gheorghe, *Metanoia – de la remuşcare la întâlnirea cu Dumnezeu*, în *Ortodoxia*, 4, 2014.
- 299.ICĂ, Ioan I. Jr., *Dreifaltigkeit und Mission*, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai – Teologia Orthodoxă*, XLII, 1997, nr. 1-2.
- 300.ICĂ, Ioan I. Jr., *Provocarea globalizării: mutația umanului*, în vol. *Biserică și multiculturalitate în Europa sfârșitului de mileniu*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001.
- 301.ILOAIE, Ștefan, *Calitatea creștină a vieții omului în contextul secularizării*, în *Medicii și Biserica*, vol. III, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2005.
- 302.IOJA, Cristinel, *Darul unității lumii și rolul Bisericii în unificarea și transfigurarea ei*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologico-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 303.JICĂREAN, Virgil, *Activitatea filantropică și lucrarea samariteană ca îndatoriri ale preotului*, în *Ortodoxia Maramureșană*, Anul XII, nr. 12/2007, Editura Universității de Nord, Baia-Mare.
- 304.JONES, C. M. P., HICKLING, C. J. A., *The Eucharist. The New Testament*, în *The Study of Liturgy*, Editori Cheslyn JONES, Geoffrey WAINWRIGHT, Edward YARNOLD SJ, Paul BRADSHAW, Oxford University Press, New York, 1992.
- 305.KARASARIDIS, Constantinos, *Taina Sfântului Maslu. Privire istorică, teologică și pastorală*, în Coordonatori Pr. Prof. Dr. Ioan TULCAN, Pr. Lect. Dr. Lucian FARCAȘIU, Protos. Lect. Dr. Teofan MADA, *Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutic-pastorale*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2012.
- 306.KARMIRIS, Jhon, *Concerning the Sacraments*, în Daniel B. CLENDENIN, *Eastern Orthodox Theology. A Contemporary Reader*, Editura Baker Books, Michigan, 1995.
- 307.KLEIN, Christoph, *Tainele în Confesiunea Augustană*, în *Studii Teologice*, nr. 7-10, 1980.
- 308.LIȚIU, Gheorghe, *Sfinții Părinți despre Botezul copiilor*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 1-3, 1978.
- 309.LOGIN, Cezar, *Prefață*, în Jhon MEYENDORFF, *Căsătoria: perspectivă ortodoxă*, traducere de Cezar LOGIN, Editura Renașterea & Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2012.
- 310.MADA, Teofan, *Boală și terapie în teologia ortodoxă*, în Coordonatori Pr. Prof. Dr. Ioan TULCAN, Pr. Lect. Dr. Lucian FARCAȘIU, Protos. Lect. Dr. Teofan MADA, *Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutic-pastorale*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2012.
- 311.MANSON, T.W., *Baptism in the Church*, în *Scottish Journal of Theology*, vol. 2, nr. 4, 1949.
- 312.MĂRTINCĂ, Isidor, *Apostolatul laicilor; laicii lumina lumii*, în Pr. Univ. Dr. Teodosie PETRESCU (ed), *Omagiu profesorului Nicolae V. DURĂ la 60 de ani*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2006, p. 1216.
- 313.MEGHEȘAN, Dumitru, *Centralitatea cosmică a Logosului divin – factor de unitate a creației și a Bisericii*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologico-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.

- 314.MIHOC, Vasile, *Sfintele Taine, mijloace de mântuire și sfințire a credincioșilor*, în *Mitropolia Ardealului*, XXVIII, nr. 7-8, 1983.
- 315.MIRCEA, Ioan, *Preoția harică și preoția obștească*, în *Ortodoxia*, XXXI (1979), nr. 2.
- 316.MIRCEA, Ioan, *Preoția împărătească sau duhovnicească*, în *Studii Teologice*, seria II, XXIII (1971), nr. 7-8
- 317.MIRCEA, Ioan, *Taina Botezului*, în *Ortodoxia*, 3-4, 1979.
- 318.MIRON, Vasile, *Taina Sfântului Maslu – o terapie a bolilor sufletești și trupești*, în *Biserica Ortodoxă Română*, 3, 2012.
- 319.MLADIN, Nicolae, *Valoarea morală a Sfintei Taine*, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, nr. 1-2, 1965.
- 320.MOȘ, Grigore Dinu, *Dimensiunea duhovnicească a misiunii*, în Pr. Ioan CHIRILĂ (coord.), *Misiunea Bisericii în Sfânta Scriptură și în istorie. Biblie și multiculturalitate III*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.
- 321.MOȘOIU, Nicolae, *Unitatea creației și vocația unificatoare a Bisericii*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologice-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 322.NECHITA, Marius, *Familia-Prototip al societății*, în *Ortodoxia Maramureșană*, Anul XV, nr. 15/2010, Editura Universității de Nord, Baia-Mare.
- 323.NECULA, Nicolae D., *Practici necanonice și neliturgice legate de săvârșirea Tainei Sfântului Maslu*, în Coordonatori Pr. Prof. Dr. Ioan TULCAN, Pr. Lect. Dr. Lucian FARCAȘIU, Protos. Lect. Dr. Teofan MADA, *Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutic-pastorale*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2012.
- 324.NICULCEA, Adrian, *Logosul divin, principiu al unității lumii și a Bisericii*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologice-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 325.NICULCEA, Adrian, *Misiunea sacramentală a Bisericii astăzi: promovarea lui Dumnezeu într-o lume europeană desacralizată și fragmentată*, în *Misiunea sacramentală a Bisericii Ortodoxe în context european, Simpozion Bruxelles 28 iunie – 1 iulie 2011*, coordonatori Pr. Lect. Dr. Sorin ȘELARU, Pr. Lect. Dr. Patriciu VLAICU, Editura Basilica, București, 2013.
- 326.NOJEA, Traian, *Întreita slujire a lui Hristos în Biserica și participarea Bisericii la ea. Preoția generală și preoția slujitoare a Bisericii*, în *Dascălul creștin*, nr. 6 – 7/2012.
- 327.OANCEA, Dorin, *Unitatea religioasă a lumii. Reflexii pe marginea unor lucrări timpurii ale Pr. Prof. Dumitru Stăniloae*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologice-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 328.OLARIU, Mihai, *Taina Sfântului Botez în misiunea actuală a Bisericii*, în *Altarul Banatului*, nr. 10-12, 2011.
- 329.PAUL, Adrian Gh., *Căsătoria – Taină specială a vieții în Hristos*, în *Ortodoxia Maramureșană*, Anul XVI, nr. 16/2011, Editura Universității de Nord, Baia-Mare.
- 330.PERETRUCHIN, J., *Botezul pruncilor-tradiție apostolică*, în *Misionarul*, 10-11, 1984

- 331.PETCU, Liviu, *Despre Botezul copiilor în Sfânta Scriptură*, în *Izvoare de viață sfântă. Despre sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe*, din *Ortodoxia* III, 2011, nr. 4.
- 332.PETRARU, Gheorghe, *Sfântul Duh în misiune Bisericii și comuniunea creștină*, în *Teologie și Viață*, nr. 1-6/2008.
- 333.PITEȘTEANUL, Silvestru, *Misteriul Botezului*, în *Biserica Ortodoxă Română*, 4, 1882.
- 334.PLĂMĂDEALĂ, Antonie, *Biserica slujitoare*, în *Studii Teologice*, XXIV, nr. 5-8, 1972.
- 335.POPA, Gheorghe, *Edificarea conștiinței comunitare: o exigență actuală a misiunii sacramentale a Bisericii*, în *Misiunea sacramentală a Bisericii Ortodoxe în context european, Simpozion Bruxelles 28 iunie – 1 iulie 2011*, coordonatori Pr. lect. dr. Sorin ȘELARU, Pr. lect. dr. Patriciu VLAICU, Editura Basilica, București, 2013.
- 336.POPA, Irineu, *Dimensiunea eshatologică a Bisericii ca manifestare și revelare a împărăției lui Dumnezeu pe pământ*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologico-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 337.PREDA, Radu, *Laicatul ortodox din România postcomunistă. Un portret social teologic*, în *Un neobosit slujitor al Bisericii: Preasfințitul Episcop-Vicar Vasile Someșanul*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2008.
- 338.PREDA, Radu, *Rolul catehetic al laicilor în Biserică. Paradigmă istorică și provocare profetică în Viața liturgică și etos comunitar*, Picu OCOLEANU, Radu PREDA (editori), Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2007.
- 339.RADU, Dumitru, *Autoritatea și concilieritatea în practica actuală a Bisericii. Convergențe și tensiuni*, în *Ortodoxia*, II, 1989.
- 340.RADU, Dumitru, *Caracterul ecclesologic al Sfințelor Taine și problema comuniunii*, teza de doctorat, în *Ortodoxia*, nr. 1-2, 1978.
- 341.RADU, Dumitru, *Iisus Hristos Mântuitorul lumii*, în *Îndrumări misionare*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986.
- 342.RADU, Dumitru, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, în *Studii Teologice*, III-IV, 1981.
- 343.REMETE, George, *Trăsături distinctive ale familiei ortodoxe –câteva considerații-*, în *Misiunea sacramentală a Bisericii Ortodoxe în context european, Simpozion Bruxelles 28 iunie – 1 iulie 2011*, coordonatori Pr. Lect. Dr. Sorin ȘELARU, Pr. Lect. Dr. Patriciu VLAICU, Editura Basilica, București, 2013.
- 344.REZUȘ, Petru, *Biserica în planul lui Dumnezeu*, în *Ortodoxia*, XV, 1963, nr. 3-4.
- 345.SAMUEL, V. C. of Bangalore, *The mission implications of Baptism, Eucharist and Ministry*, în Emilio CASTRO (editor), *International Review of Mission*, vol. LXXII, no. 286, World Council of Churches, April 1983.
- 346.SAUCA, Ioan, *Taina Sfântului Botez de-a lungul vremii (I)*, în *Mitropolia Banatului*, 5-6, 1984.
- 347.SAVA, Viorel, *Hristos – Doctorul sufletelor și al trupurilor – în Tainele Bisericii. o abordare liturgică*, în *Coordonatori Pr. Prof. Dr. Ioan TULCAN, Pr. Lect. Dr. Lucian FARCAȘIU, Protos. Lect. Dr. Teofan MADA, Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și therapeutic-pastorale*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2012.
- 348.SCRIBAN, I., *Botezul copiilor*, în *Biserica Ortodoxă Română*, 12, 1927.

- 349.ȘELARU, Sorin, *Viziunea unității Bisericii în Declarația ultimei Adunări Generale a Consiliului Mondial al Bisericilor*, în MOȘOIU, Nicolae, BÎRZU, Vasile, (editori), *Darul unității bisericii și a lumii, implicații teologico-dogmatice și culturale. Al V-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică*, Editura Astra Museum / ANDREIANA, Sibiu, 2015.
- 350.SKUTERIS, Constantin V., *Locul laicilor în Biserică (o abordare ortodoxă)*, traducere de drd. Ion Marian CROITORU, în Pr. Univ. Dr. Teodosie PETRESCU (ed), *Omagiu profesorului Nicolae V. DURĂ la 60 de ani*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2006.
- 351.SLEVOACA, Ștefan, *Preoția de hirotonie și preoția credincioșilor*, în *Ortodoxia*, 2, 1979.
- 352.SONEA, Cristian, *Trimiterea Fiului în lume pentru mântuirea și viața lumii, condiție a apostolatului tuturor creștinilor*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Orthodoxa*, an LIV, nr. 2/2009.
- 353.SPERLEA, Petre, *Taina Sfântului Maslu. Prezentare biblic-patristică și istorică*, în *Biserica Ortodoxă Română*, 3, 2012.
- 354.STĂNILOAE, Dumitru, *Autoritatea Bisericii*, în *Studii Teologice*, XVI, 1964, nr. 3-4.
- 355.STĂNILOAE, Dumitru, *Biserica în sensul de lăcaș și de largă comuniune în Hristos*, în *Ortodoxia*, XXXIV, 1982, nr. 3.
- 356.STĂNILOAE, Dumitru, *Chipul lui Hristos în Biserica Răsăriteană: Iisus Hristos, Darul și Cuvântul suprem al lui Dumnezeu*, în *Ortodoxia*, nr. 25 (1973), nr. 1.
- 357.STĂNILOAE, Dumitru, *Crucea în teologia și cultul Bisericii Ortodoxe*, în *Ortodoxia*, an XVII, nr. 3, 1975.
- 358.STĂNILOAE, Dumitru, *Dumnezeu este iubire (1 Ioan 4, 8)*, în *Ortodoxia*, 23/1971, nr. 3.
- 359.STĂNILOAE, Dumitru, *Cultul Bisericii Ortodoxe, mediu al lucrărilor Sfântului Duh asupra credincioșilor*, în *Ortodoxia*, 1, 1981.
- 360.STĂNILOAE, Dumitru, *Din aspectul sacramental al Bisericii*, în *Studii Teologice*, nr. 9-10, 1966.
- 361.STĂNILOAE, Dumitru, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, în *Ortodoxia*, I, 1956.
- 362.STĂNILOAE, Dumitru, *Legătura interioară dintre Moartea și Învierea Domnului*, în *Studii Teologice*, VIII, 1956, nr. 5-6.
- 363.STĂNILOAE, Dumitru, *Modurile prezenței lui Hristos în cultul Bisericii*, în *Mitropolia Banatului*, an XXXII, 1982, nr. 7-9.
- 364.STĂNILOAE, Dumitru, *Numărul Sfințelor Taine, raporturile dintre ele și problema Sfințelor Taine din afara Bisericii*, în *Izvoare de viață sfântă. Despre sfințele Taine ale Bisericii Ortodoxe*, din *Ortodoxia*, VIII, 1956, nr. 2, Editura Basilica, București, 2013.
- 365.STĂNILOAE, Dumitru, *Realitatea tainică a Bisericii*, în *Ortodoxia*, XXXVI, 1984, nr. 3.
- 366.STĂNILOAE, Dumitru, *Sfântul Duh și sobornicitatea Bisericii*, în *Ortodoxia*, I, 1967.
- 367.STĂNILOAE, Dumitru, *Taina Pocăinței ca fapt duhovnicesc*, în *Ortodoxia*, an XXIV, nr. 1, 1972.
- 368.STREZA Ciprian, *Legătura dintre Taina Sfântului Maslu și celelalte Sfinte Taine*, în *Coordonatori Pr. Prof. Dr. Ioan TULCAN, Pr. Lect. Dr. Lucian FARCAȘIU, Protos. Lect. Dr. Teofan MADA, Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutic-pastorale*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2012.
- 369.STREZA Ciprian, *Sfânta Euharistie – Cina de Taină cu Hristos în Îmărăția Cerurilor*, în *Ortodoxia*, 4 /2014.
- 370.STOLERU, Nicolae, *Rolul pocăinței pentru promovarea moralității*, în *Studii Teologice*, nr. 1-2, 1973.

- 371.TOFANĂ, Stelian, *Componentele si exigentele misiunii Bisericii, după Epistolele Pastorale*, în *Misiunea Bisericii în Sfânta Scriptură și in istorie*, Editura Renașterea , Cluj-Napoca, 2006.
- 372.TOFANĂ, Stelian, *Cuvântul lui Dumnezeu într-o lume secularizată. Cauzele nerodirii acestuia*, în *Ortodoxia*, nr. 3-4, 2006.
- 373.TOFANĂ, Stelian, *Sfânta Scriptură într-o lume secularizată: Eficentă sau ineficientă?*, în *Pleroma*, an. VIII, nr.2, București 2006, p. 7-29.
- 374.TOFANĂ, Stelian, *The Spiritual and Sacramental Dimension of the Mission of the Church according to John 5, 1-15*, în *Studia Universitatis Babeș - Bolyai, Theologia Orthodoxa*, nr. 2, 2006.
- 375.TOFANĂ, Stelian, *Unitatea creștinilor în eforturile de apărare a păcii și vieții în lume, după Noul Testament*, în *Studii Teologice*, seria II, an XXXVII, nr. 5-6, 1985.
- 376.TODORAN, Isidor, *Sfintele Taine și ierurgii*, în *Mitropolia Ardealului*, X, 1965, nr. 1-3.
- 377.TUCĂ, Nicușor, *Sfântul Maslu-Taina vindecării în Biserică*, în Coordonatori Pr. Prof. Dr. Ioan TULCAN, Pr. Lect. Dr. Lucian FARCAȘIU, Protos. Lect. Dr. Teofan MADA, *Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutic-pastorale*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2012.
- 378.TUDOSE, Silviu, *Taina Sfântului Maslu – aspecte liturgice și pastorale*, în *Biserica Ortodoxă Română*, 3, 2012.
- 379.VANCA, Dumitru, *Tainele de restaurare în Biserica Ortodoxă după Molitvălnicul lui Ioan Yoba din Vinț (1689)*, în Coordonatori Pr. Prof. Dr. Ioan TULCAN, Pr. Lect. Dr. Lucian FARCAȘIU, Protos. Lect. Dr. Teofan MADA, *Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutic-pastorale*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2012.
- 380.VÂLCU, Marian, *Taina Sfântului Maslu în practica liturgică a Bisericii Ortodoxe*, în Coordonatori Pr. Prof. Dr. Ioan TULCAN, Pr. Lect. Dr. Lucian FARCAȘIU, Protos. Lect. Dr. Teofan MADA, *Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutic-pastorale*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2012.
- 381.VEREZAN, S., *Faptele Apostolilor (capitolele 1 și 2). Note exegetice*, în *Ortodoxia*, nr. 1 (1994).
- 382.WARE, Kallistos, *Temeiuri patristice ale sacramentalității ortodoxe*, în *Izvoare de viață sfântă. Despre sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe*, din *Ortodoxia*, IV, 2012, nr. 2, București, 2013.
- 383.WRIGHT, David F., *The Origins of Infant Baptism – Child Believers’ Baptism*, în *Scottish Journal of Theology*, vol. 40, 1987.
- 384.ZĂGREAN, Ioan, *Morală creștină*, ediția a V-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.